

Klassiska noveller Nr 20

S. A. Duse:

Rädslan

Klassiska noveller 20.

S. A. Duse – Rädslan. Skiss.

Återutgivning av text från 1917

av S. A. Duse

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-525-2

Copyright © 2019 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.

Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksforlaget.se

Förord

En soldat i första världskrigets skyttegravar är förbryllad.

Hans kamrat Rudolf Geese var alltid längst fram när man stormade mot motståndarna.

Men några minuter inför ett anfall upptäcker han att Rudolf är – livrädd. Något denne också erkänner.

Soldaten får snart veta hur den modigaste mannen han någonsin träffat på, också kan vara den räddaste.

I början av 1900-talet var noveller och följetonger en viktig del av innehållet i svenska dagstidningar.

I vår serie "Klassiska noveller" kan du läsa många av de här historiskt viktiga berättelserna.

En av de flitigaste svenska författarna under 1910- och 1920-talen var yrkesmilitären Samuel August Duse (1873–1933).

Han skrev 100-tals tidningstexter om bland annat krig, nyhetshändelser och romantik. Men han var framför allt känd för sina deckare om mästardetektiven Leo Carrington.

Den här texten publicerades ursprungligen i oktober år 1917 i "Uppsala nya tidning" med titeln "Rädslan. Skiss".

S. A. Duse: Rädslan

Den här texten publicerades ursprungligen i oktober år 1917 i "Upsala nya tidning" med titeln "Rädslan. Skiss". Författare till texten är S. A. Duse (1873–1933).

Människor tala om feghet och mod utan att ha gjort sig reda för innebörden av dessa båda begrepp, sade den sårade studenten dystert. Många förväxla feghet med rädsla, och ingenting kan vara oriktigare än det.

Så gjorde för övrigt också jag i början av kriget. Men jag gör det inte nu. Jag har sett så mycket —.

Jak har sett karlar, som utan en enda tanke på faran kastat sig in i den hetaste striden och gått till storms genom rän av handgranater och gevärskulor — alltså med något som man kan kalla verkligt dödsförlakt. Och varför? Jo, därför att de inte ett enda ögonblick tänkte på att de kunde dödas, därför att de inte trodde att någon kula var avsedd för dem.

Och jag har sett andra, som voro bleka av ångest, gripna av ohygglig rädsla, därför att de fullt insett hur nära döden var, hur oerhört stor och påtaglig faran, och som ändå rusade fram med kamraterna mot tusen lurande dödar.

Jag frågar er: vilken av dessa två slags män, som båda göra sin plikt i den blodigaste striden, är modigare? — den som glömmer faran, inte reflekterar över den, kanske inte ens förstår den — eller den som i varje ögonblick är fullt medveten om riskerna, har nerverna spända till det yttersta och kanske väntar att nästa ögonblick skall förvandla honom till en lemlästad, blödande stackare.

Ni vill inte svara, utan skakar på huvudet. Ni förstår mig inet —.

Men säg, inte kan ni väl kalla den feg, som trots sin rädsla, sin öppna blick för faran, tvingar sig fram till stormningen eller håller ut i trumeldens helvete?

Jag hade en kamrat under det första krigsåret, student som jag. Rudolf Geese hette han. Nu är han död och dog som den hjälte han värkligen var.

Rudolf ansågs allmänt vara en av de djärvaste och modigaste på regementet. Till de farligaste uppdragen anmälde han sig frivilligt, i den våldsammaste stormningen var han främst. Jag beundrade honom — jag likaväl som alla de andra.

Så hände det en gång att jag fick inblick i vad som rörde sig inom den mannen, vilken strid han hade att utkämpa med sig själv jämsides med den yttre blodiga striden.

Han var reslig och stark, Rudolf Geese. Geväret dög inte som vapen åt honom under en stormning. Sedan han krossat tre gevärskolvar i handgemänget, gjorde han sig en stor, tung klubba, som han järnskodde. Ett värkligt mordvapen i hans starka armar.

Den gång jag nu vill berätta voro Rudolf och jag sida vid sida i skyttegravan, knappt femtio meter från fiendens. Trumelden från vårt eget artilleri hade hållit på en god stund, och klockslaget närmande sig, då vi skulle utföra stormningen.

Av en händelse såg jag på Rudolf. Han var likblek, och händerna som han förde upp till sitt ansikte, skälvde.

— Var går åt dig, skrek jag genom kanondundret. Är du sjuk?

— Nej! skrek han till svar.

— Vore det någon annan än du, Rudolf, skulle jag tro att man vore rädd! svarade jag.

Då bröt han ut:

— Ja, jag är rädd! Det är min stora förbannelse. Jag är ohyggligt rädd, jag vet att döden lurar på mig så snart jag sticker upp huvudet över skyttegravskanten. Och jag vill inte dö. Hör du: jag vill inte dö!

Stum av häpnad såg jag på honom. Jag som själv tillhör den lyckliga kategorien, som inte tänker på faran, utan sorglöst går fram när jag skall, jag kunde inte fatta detta.

I detsamma jag skulle svara honom steg den raket i höjden, som var tecken för vårt artilleri att flytta fram sin spärrelld och för oss att stormningen skulle gå lös.

Vi rusade alla upp ur skyttegraven och fram mot fiendens. Rudolf och jag voro sida vid sida. Men efter några ögonblick hade han lämnat mig bakom. Främst av alla stormade han fram. Som en djävul slog han omkring sig med den stora träklubban.

Jag hör ännu knakandet och braketen av ben och knotor, som krossades av hans blodöversköjlda mordvärktyg. Ingen kunde stå emot honom. Han gick fram som en lavin, eggande oss andra till övernaturliga ansträngningar för att inte bli efter.

Den stormningen lyckades över förväntan. Mot slutet av den sårades Rudolf Geese ganska allvarligt av en handgranat, som slet upp ena armen på honom. Jag var bredvid honom när han föll, och jag ser

ännu hans svettglödande ansikte med ett uttryck av triumf.

— Det är nog inte något farligt med mig, stammade han, innan han förlorade medvetandet.

Dagen därpå nämdes Rudolf Geese särskilt i dagordern, befordrades och fick järnkors. Jag var närvarande då det överlämnades och jag såg tårar av lycka i hans ögon.

— Ingen av oss är modigare än du, Rudolf, sade jag då vi blivit ensamma. Vad var det för nonsens du pratade i skyttegravan. Du rädd! Det är ju galenskaper.

— Vad jag sade dig strax före stormningen är sant, svarade han. Jag var rädd, men du kan inte kalla mig feg, eller hur? Ingen vågar väl påstå, att jag är feg. För jag har kraft att övervinna min rädsla, att betvinga den i den stund, då jag måste.

Han teg ett ögonblick och fortsatte sedan:

Du skall bättre förstå mig, om jag talar om att jag en enda gång i mitt liv låtit rädslan ta överhand. Det var för några år sedan. Och då blev jag kallad feg av den kvinna jag älskade, och som sedan föraktligt vände mig ryggen. Hon hade otvivelaktigt rätt den gången, men jag svor en helig ed, att det inte skulle hända en gång till.

Det är en ganska enkel historia, om du vill höra på. Jag var nitton år, hade nyss tagit min studentexamen och reste som turist i Italien. En natt, då jag var ute och strövade i Roms utkanter, fick jag se en äldre man, som kom gående med en ung kvinna, brutalt överfallas av en sluskig individ, som bakifrån slog honom medvetslös med något tillhygge.

I detsamma jag rusade fram för att hjälpa den överfallne, såg jag ytterligare två luffare av samma slag som den förste komma fram ur en gränd. En mot tre således, det skulle bli för ojämt. När jag såg dem

alla tre komma emot mig — kvinnan hade fallit på knä vid den slagne mannen — överföll mig en obetvinglig rädsla, och jag sprang min väg så fort jag förmådde.

Dagen därpå lämnade jag Rom utan att få veta vad skurkarna tagit sig till. Men länge hade jag samvetskval över att jag så skamligt sprungit och lämnat de överfallna i sticket.

Ett halvt år senare träffade jag en ung dam — jag vill nu inte nämna hennes namn. Jag förälskade mig genast i henne, och jag såg att jag inte var henne likgiltig. Så en afton berättade hon att hon bar sorg efter sin far, som blivit brutalt mördad. Några detaljer ville hon inte tala om.

Hur samtalet rörde sig mellan oss, kom jag så småningom att nämna det överfall jag bevittnade den där natten i Rom.

Hon bleknade och såg på mig med bestörtning och fasa.

— Var det ni, som så fegt sprang er väg, utbrast hon. Ja visst, nu känner jag igen er! Det var min far, som blev överfallen — han dog sedan av slaget. — Och det var mig ni så fegt lämnade ensam med bovarna.

Strax efter det ni sprungit, kom en liten tolv års pojke lagom för att se hur karlarna kastade sig över mig. Pojken sprang inte sin väg, han — som en feg usling — utan började skrika av alla krafter. Människor kommo springande till platsen, rånarna flydde, och jag blev räddad.

Ni — ni — fega stackare!

Det var det sista jag hörde av henne.

Sedan kom kriget. Jag har ju varit med från början. Och jag har inte sparat mig. I de största farorna, i den hetaste striden har jag alltid kastat mig. Men ständigt har jag haft den där gnagande, frätande

känslan av rädsla, som jag varje gång måste övervinna. Och jag har visat att jag kan det, eller hur?

Hoppas att hon får läsa, att jag nu räknas bland de modigaste.

Fakta: Författaren S. A. Duse

Namn: Samuel August Duse.

Född: 2 augusti 1873, Stockholm.

Död: 9 februari 1933, Stockholm.

Föräldrar: kammarjunkare Carl Patrik Teodard Duse och Anna Matilda Forssberg.

Engelskspråkiga deckare är fyllda av just... privatdeckare, medan svenska nästan bara har poliser i huvudrollerna.

Men när den första svenska deckarvågen började år 1913 så var det en privatdetektiv i huvudrollen: Leo Carrington. Denne driver en kombinerad advokat- och detektivbyrå, är en mästare i förklädnad, ekonomiskt oberoende och är så bra på att lösa brott att polisen ofta låter honom ta hand om svårlösta brottsutredningar.

Detektiven Carrington skapades av en av svensk kulturs mest spännande personligheter, Samuel August Duse.

Han började sin karriär inom militären och var yrkesofficer inom Svea artilleriregemente.

Men det var som äventyrare han första gången skapade rubriker. Han deltog i den svenska Antarktisexpeditionen 1901-1904 som me-

teorolog och kartograf. Han tillbringade en mycket tuff vinter i Hop-pets vik i Sydpolshavet, en av de svåraste som några forskare upplevt. Han skrev ner sina upplevelser i boken "Bland pingviner och sälar" vilket gjorde honom berömd i hela landet.

Under de följande åren skrev han flera pjäser men gled sakta men säkert över till berättelser om äventyr och brott. Ofta skrev han under pseudonymen Sam Sellén.

År 1913 publicerades hans första Leo Carrington-deckare, "Stilett-käppen", som blev en stor succé. Inspirationen till Leo Carrington är hämtad från Sherlock Holmes, något som inte minst märks i slutet av böckerna då deckaren presenterar alla ledtrådar och pekar ut en mördare.

Framgången gjorde att "S. A. Duse" på egen hand skapade den första svenska deckarvågen. I snabb följd kom böckerna "Det nattliga äventyret" (1914), "Spader kung" (1915), "Doktor Smirnos dagbok" (1917), "De fyra klöveressen" (1918), "Cobra-mysteriet" (1919), "Antisemiten" (1921), "Nattens gåta" (1922), "Leo Carringtons dubbelgångare" (1923), "Hemligheten" (1924), "Fallet Dagmar" (1925), "Skuggan" (1926), "Pistolskottet" (1928) och "Zuleikas hämnd" (1929).

Böckerna gavs ut i upplaga efter upplaga och spreds över hela världen med översättningar till ett dussintal språk.

Trots att han led av svåra smärtor efter skador under vintern vid Sydpolen var Duse flitig skribent, föreläsare och aktiv i olika sällskap. Han var också en uppmärksam målare och skulptör.

Den svenske deckarförfattaren avled i februari 1933 och ligger begravd på Norra Begravningsplatsen i Stockholm.

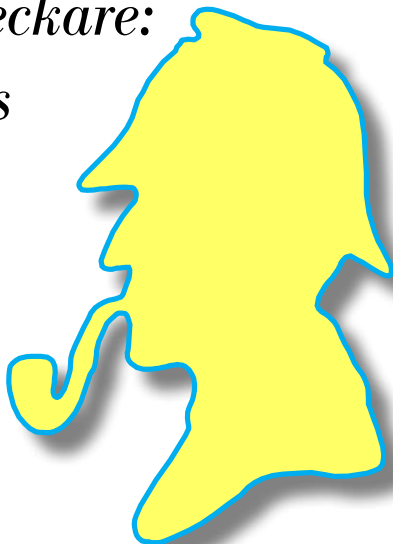

Samuel August Duse.

*Om du gillade den här e-boken
så kolla in våra deckare:*

- *Sherlock Holmes*
- *Filip Collin*
- *Leo Carrington*
- *Asbjörn Krag*
- *Auguste Dupin*
- *Dick Donovan*

Mer info: www.klassiskadeckare.se